

Acăsta făia ese
cate 3 cōle pe luna
si costa 2 florini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Făia Asociatiunei transilvane pentru literatură română
și cultură poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu întregu.
Se abonează la Comi-
tetul asociațiunei în
Sibiu, său prin posta
său prin domnii co-
lectori.

Nr. 10.

Brasovu 15. Maiu 1871.

Anulu IV.

S umariu. Momente d'in istoria moderna a Greciei. (Continuare.) — Dimitrie Bolintineanu. — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare.) — D'in pomelniculu martirilor romani dela an. 1848. (Continuare.) — Protocolele sied. a comit. — Publicarea banilor incursi. — Bibliografia.

Momente d'in istoria moderna a Greciei.

(Continuare.)

Spre a pricepe mai bine pe acei literati greci, carii au vietuitu și lucratu in tempurile, pre candu suferea și lucră la natiunea nostra barbati că Sam. Miculu, Georgie Sincai, Ioanu Budai-Delénulu, Petru Maioru, se cuvete a observa tocma la loculu acesta, că pe la a. 1770, adeca in tempulu guerei celei mari rusu-turcesci, grecii indemnati și pâna la unu punctu ore-care chiaru ajutati de rusi, pentru că se se reșcole asupra turiloru, dupa aceea inse parasiți, éra in pacea dela Cuciucu-Cainargé mai cu totulu dati uitarei, cadiura in pred'a celei mai barbare vindicte turcesci, care merse pâna acolo, in cătu sultanulu le micsioră numerulu episcopiloru, confiscă averile patriarchiei și le donă mosieelor (besericelor) mohamedane, cassă mai multe drepturi și privilegia de a le clerului grecescu, lasate lui d'in calculu politici chiaru de Mohamedu II. cuceritorulu Constantino-polei, și de atunci pâna in an. 1770 confirmate de cătra toti successorii lui. Preste acăsta turcii taiera, inpuscara, spendurara, trasera in tiépa, aruncara in mare si in flacari pe un'a multime de greci fără distinctiune de secsu și de condițiune. Totu asia reu o patira grecii cu protectiunea rusescă și intre anii 1788 et 1798. Lambros Kanzonis și Andrutsos, insielati de agentii russesci, isi perdura mică flotta grecesca in batalia dela ins. Zea; éra de alta parte Rhigas prin foculu seu necumpatatu cadiu la Triestu in manile politiei, care apoi ilu transmisse la pasia dela Vidinu, care'lu inpuscă, éra pe patru soci ai sei ii innecă in Dunare. Éca pentru-ce barbatii fruntasi ai grecilor le dicea loru, că se nu precipiteze lucrulu, ci se apuce calea protoparentiloru antici, carii subjugati de Rom'a, dupa cătu-va tempu ei inca o cucerira pe acăsta, nu prin arme, ci numai cu ajutoriulu scientieloru, si — ce e dreptu, inca si cu ajutoriulu unei coruptiuni forte gretiose. Se cucerimu pe barbarii turci prin cultura. Acăsta era program'a politica si nationale a grecilor ernditi. De aceea vedem ca aceia se aruncara cu zelu indoit u si intreit u pe cultivarea scientieloru. Betranii nostrii carii se mai afla in vietia si carii că junisiiori voru fi petrecuti in Bucuresci intre anii 1815 si 1821, voru fi

mai tienendu mente pe professorii greci dela liceulu d'in acea capitala, Neophytos Dukas, Lampros Photiades, Vardallachos s. a., carii propunea scientiele in limb'a elina, precumu ni se propunea noue aici in limb'a latina, pre candu fericitulu Georgie Lazaru alaturea cu ei se adoperă se destepte si se reinviie simtiulu national romanesco și se cultive limb'a romanescă intocma precumu cultivă grecii pe cea noua grecesca. Alti vreo duoedieci de professori totu de capacitatea si scientia celoru d'in Bucuresci, lucră cumu amu dice, in modu concentricu, adapandu pe tenerime in classicii anticitatei. Aceiasi professori indemnă totu-una-data pe connationalii loru, că se alerge și dupa averi materiali, se'si castige bani, marfa, scule, pamantu. Intr'aceea d'in toti professorii grecilor de pe acelea tempuri neci-unulu nu a inpinsu pe natiune asia departe că Adamantios Koraïs, nascutu in Smirn'a, de unde că comerciantu teneru a mersu in apusu spre a studié medicin'a. Aceasta se poate dice parentele litteraturei celei noue a grecilor; inse totu elu a inpinsu pre greci prin scrierile sale si pe calea emanciparei cu bratu armatu. La multi adeca, éra intre aceia și lui Koraïs li se parea prea lunga calea batuta pâna in dilele lui; apoi evenimentele estraordinarie, bellice și politice d'intre anii 1800 și 1815 era pentru multi preste mesura seducătorie. De aceea Koraïs inca scrise cătra connationalii sei: „Aduceti-ve amente voi sclavii sclaviloru, carii gemeti sub jugulu turcescu, că voi aveți se representati pe Homeru și pe Aristoteles, pe Plato și Demosthenes, pe Thukidides și Sophokles, a le caroru opuri au consummatu marimea Greciei, a le caroru nume in vietia au fostu venerate, a caroru memoria este eterna. Voi acumu sunteti dascalii tierei vostre; vene inse iute acelu tempu, in carele voi aveți se fiti legislatori ei. Intruniti averile și in cordatiunile vostre pentru patria, care in starea sa decadiuta nu are neci-unu thesauru comunu pentru educatiunea tenerimei, și se nu uitati, că in dilele mai senine ale Greciei educatiunea era unu officiu publicu alu regentiloru.... In fine a venit u dio'a, dupa care nefericitii nostru protoparenti au suspinatu indelungu și indesiertu; aci eu nu am trebuintia se ve spunu voue, că pentru noi a și inceputu a se arata aurora libertatei.“

Voceea lui Koraïs a fostu ascultata de greci, pre-

cum a nimenii altuia d'intre contemporanii sei. Sume mari se adunara, scôle sî bibliothece resarea că d'in pamentu. Jun'a Grecia incepù a se forma. In an. 1805 neobositulu Koraïs fu ajutatu că se'si publice „bibliotec'a sa elina.“ Multi auctori elini tradusi in limb'a noua, se tiparira. Că philologu Koraïs tienù calea de midiulocu, adeca neci merse cu aceia, carii pretendea că limb'a noua se se scria asia, precum fusese ea incarcata de cuvante barbare, adeca precum o vorbea tieranii si neguigatorii, neci se scria asia numitulu „stilu de macaróne,“ prin restaurarea formelor antice, ne mai cunoscute poporului, precum voiá intre altii Neophytos Dukas, ci se respecte formele limbei noue, se scóta inse d'in ea materialulu strainu, cuvantele straine, barbarismii.*). Koraïs avù satisfactiunea, că sisthem'a sa se esa pe de asupra asia, in cátu pre candu elu ajunsu la betranetie adenci petrecea in Parisu stimatu si onoratu de tota lumea, mai toti literatii greci scriá dupa sisthem'a cea adoptata de densulu, că cea mai rationabile sî mai corespundietória scopului.

Mai multu decàtu ori-unde activitatea literatilor greci se desvoltá in Bucuresci, unde la a. 1810 Ignatios fundà si una „societate literaria,“ apoi in Vien'a, unde in a. 1811 Anthimos Gazis, Vogorides, Kanellos, Ioanidis s. a. fundara foi'a titulata „Inventatiulu Mercuriu.“ Adeca activitatea literatilor greci isi cauta loculu mai aprope de patri'a loru, inse mai departe de iataganu.

In a. 1812 se fundase in Athen'a sub influenti'a strainilor carii petrecea acolo, un'a societate „Hetaeri'a amicilor de muse.“ De candu lordulu Elgin transportase d'in Greci'a multime de anticitati pe cátova corabii la Anglia, se destepata sî in greci sî in altii gustulu pentru anticitati si se simtî necessitatea conservarei loru. Scopulu numitei haeterii era de a conserva anticitatile, a funda unu museu, un'a biblioteca sî a infientia scôle. Cu inaintarea culturei grecii literati sperá, că voru indupleca pe turci, că se sufere sî ameliorarea sórtei poporului; cu alte cuvante, ei sperá, că barbaria sî brutalitatile voru mai inceta, tirani'a se va mai inblandi. Asia cugetá sî pe airea tóte classile ómenilor cultivati sî luminati, asia cugetá si grecii d'in Athen'a. Dupa duoi ani, adeca la 1814 se deschise famosulu congresu dela Vien'a, care cu intrecurmarea celor 100 de dile, se intense pâna in a. 1815. Mai multe popóra apasate, éra mai a-nume grecii, romanii si bulgarii, inca isi trimisesera pe agentii loru la Vien'a cu sperantia, că dóra voru fi in stare se midiulocésca óresicare usiorare si pentru popórale crestine d'in imperiulu turcescu. D'in Romani'a se aflá in Vien'a unu mitropolitu sî Manucubey. D'intre greci era mai multi. Ce vi se pare inse, că membrii congressului europénu plini de bucuria

pentruca au scapatu de Napoleonu I., imbubati de victoriile reportate sî cufundati in desfrenarile cele mai felurite, nu avea neci tempu sî neci placere de a mai asculta inca sî vaieraturele poporaloru subjugate sî calcate pe cerbice. Numai grecii totu castigara ceva: că adeca comitele Ioanu Ant. Capodistrias, nascutu d'in insul'a Corfu (1776), pe atunci inse ministru plenipotente alu imperatului Rusiei la congressulu d'in Vien'a, primi onórea de presiedente alu hetăriei, adeca alu societatei grecesci de literati, éra apoi acelu barbatu de statu prin influenti'a sa personale sciù se cumpete pe membrui congressului atâtua de bine, in cátu aceia in locu de a se destepata in ei vreunu prepusu, mai virtosu se interessara de acea societate scientifica sî de anticitatile eline intru atata, cátu multi se facura sî membrii ei, chiaru sî imperatulu Alessandru, principii de coróna, alu Bavariei sî alu Vürtembergei s. a. intensera acelei societati inca sî subventiune in bani. Mai tardiu hetări'a carturarilor isi muta resedentia sa dela Vien'a la Münichu.

Multi au crediutu pâna in dilele nostre, că acea hetăria grecésca fundata in Athena, ramurita apoi la Vien'a, Münichu si Bucuresci, ar fi fostu sî immediat'a urdítoria a revolutiunei grecesci d'intre a. 1821—27. Astazi este adeveritu pe deplinu, că nu societatea scientifica a grecilor a urdítu sî condusu acea revolutiune. Lucru prea firescu acesta, pentruca ómenii dedati a studié in liniște, cufundati in bibliotecele sî scriptele loru, mai in scurtu, ómeni carii au conversatiune mai multu cu mortii, n'au prea fostu apti in neci-unu tempu pentru actiune. Ómenii scientiei nu sunt, neci că potu fi apti pentru actiune cu arm'a inpumnata; ei inse sunt inainte-mergutorii, pionirii viitorului, firesce cu conditiune, déca nu voru lucra că se dicemua asia, pe sub pamentu că sobolii, ci de-asupra, la lumin'a dilei, pentru că aceia, in favórea carora lucra ei, se vedea sî se cunoscă scopurile loru. In acestu intielesu pen'a ajunge cu sabia sî adesea o intrece departe in efectele sale. Se ne imaginam adeca pe unu poporu dotat cu poteri fisice de giganti si deprinsu prea bine in arme, lipsit uinse de una limba cultivata, lipsit u de literatura sî scientia, cumu sî de adeverata cultura morale; asia apoi vomu sci apretia meritulu scientiei, alu penei sî alu cuventului. Mare in adeveru sî minunata este poterea scientiei; cu tóte acestea unu poporu decadintu, tractatu cu brutalitate sî tirania, nu se poate inalta la apretiarea aceleia, éra suferintele lui ilu facu se'si perda patientia sî se recurga uneori chiaru orbesce la midiulocé violente, dictate de patim'a vindictei. Tocmai aceasta se intemplă sî cu poporulu grecescu. Ómeni nascuti cu adeveratu pe pamentulu elinesc, carii inse necumu se scia apretia faptele mari ale anticilor elini, abia scia se scria sî se citesea, ómeni carii se ocupá cu comerciu, cu cultivarea oliveloru sî a corinthelor (stafideloru), mai in scurtu, ómeni d'in poporu, acestia au fostu carii au intrat in actiune, nu

*) Adeca se purceda in cultivarea limbei loru camu asia, pre cumu purcedu in dilele nostre cei mai buni filologi dacoromani in Daci'a.

in urmarea vreunui calculu, neci sedusi mai multu de agentii rusesci, ci numai că prin instinctu să în urmarea cumplitelor suferintă, la care era supusu mai întregu poporulu. Eca cumu.

Dupa duoi ani dela infientiarea hetăriei museului, unu simplu neguigatoriu grecu, anume Skafas, nascutu d'in Arta, asiediatu inse cu affacerile sale in Odessa, se consultă cu alti duoi comercianti, totu asia puçinu cunoscuti in lumea mare că să elu, asupra sörtei popóralorou crestine să anume a celui grecescu d'in imperiulu otomanu, si conspirara intre sinesi in data d'in capulu locului pentru unu scopu curatul politicu, să revolutionariu, adeca pentru eliberarea națiunei grecesei de sub jugulu turcescu. Numele cestoru-lalți duoi conspiratori era Athanasios Tsalakoff să francu-murariulu E. Xanthos, nascutu in insul'a Patmos.

Acesta este inceputulu hetăriei celei mari revolutionarie, ai carei auctori au fostu trei neguigatorasi, in laintrulu imperiului rusescu să sub ochii politiei rusesci.

Tsalakoff carele petrecuse cătuva tempu in Parisu, mai fusese amestecatu in una conspiratiune teneresca, patronata pe sub mana chiaru de ministrulu Choiseul Gonffier, éra Xanthos că francu-murariu, cunoscea benisioru secret'a organisatiune a acelei societati intense preste tóta Europ'a să mai departe. Acei triumviri conspiratori isi numira consotiu loru Hetăr'ia filiki-loru, adeca societatea amiciloru. Prim'a loru propaganda se incepù cu injuraturi pe fatia in contra congressului adunatu la Vien'a, pentru acela delaturase cu totulu cestiunea orientale, să ne voindu a recunoscere in Greci'a mai multu decât unu simplu conceptu geograficu, inca totu mai suferea pe turci in Europ'a. Scopulu respicatu, inse strinsu secretu alu hetăriei fu: inarmarea toturorou crestiniloru d'in imperiulu otomanu spre a'lui resturna să a scôte pe turci in Asi'a. Incependum acei trei membrii propagand'a loru secreta, dedera totu-una-data hetăriei unu feliu de organisatiune. Membrii ei se inpartiá in siepte graduri séu ranguri, care incependum de diosu in susu, se numea: frati ai hetăriei, invetiacei, presviteri, pastori, archipastori, adepti (initiati), supra-adepți. Cele d'in urma duoe graduri avea caracteru militarescu si era destinate de-adreptulu pentru resboiu. Toti membrii trebuea se depuna in una capella (paraclis), in capu de nöpte, in genunchi, intre nesce ceremonii misteriose, unu feliu de juramentu pe icón'a s. inviieri, că voru pazí credentia, perseverantia, tacere să ascultare absoluta, órba, adeca camu dupa modellulu societatei iesuitiloru d'in apusu. Fia-care membru catechisatu fiendu, se mai oblegă, că va tienea totu-deauna cătă un'a arma de focu și 50 cartusie (patróne) de indemana. „Fratii“ la intrarea loru trebuea se numere să una taxa óre-care pentru coperirea speselor comune. Fia-care membru portă să cătă unu ânelu cu capu de móerte, dupa ca-

rele ei se cunoseea unii pe altii, fără că se se mai intrebe.

Cu tóta acésta organisatiune a hetăriei politice grecesci, care 'si propusea a recastiga libertatea nationale cu armele, era se se alega unu mare nimicu d'in trenta, déca auctorilor ei nu le plesnea prin capu că se vorbésca adeptiloru despre unu *Aezn*, apoi se le dea a pricepe, că acelu *Aezn* ar fi Russi'a, imperatulu Rusiei să mai de aprópe unu omu mare d'in ai sei, pe care Russi'a ilu va da loru de capu să commandante. Altii d'intre ei se provocă, acumu că să in secolulu trecutu, la carticic'a „Agathangelos,“ in care se dice, că barbatii rosii dela miédia-nöpte voru veni spre a libera pe crestini. Acestea era conditiunile, care mai tienea óresicare disciplina să sperantia in conspirati. D'in atata inca se pricepe, că déca barbatii de scientia nu se simtu chiamati a se amesteca in conspiratiuni armate, apoi classei comerciantiloru ii lipsesce să scienti'a, să curagiulu de a se arunca in astfeliu de intreprenderi frangétorie de gütu. Retacemu impregiurarea, că adeveratii comercianti au se perda multu intre asemenea constelatiuni, să că ei in parte mare sunt fórte rei de paguba; memoramú inse numai atata, că dupa cumu adeveresce istori'a toturorou popóralorou, d'in diece comploturi, abia reese căte unulu, să acela inca mai totude-auna că prin urechile acului, ceea ce se pote cunoșce mai de aprópe chiaru să d'in decursulu conspiratiunei grecesci. Fanatismulu unora, imprudenti'a, lips'a de caracteru, poltroneri'a séu perfidi'a să spucatulu spiritu de tradare, cumu să una miie de alte impregiurari neprevideute, potu se aduca pe conspirati in positiune de a face fiasco, séu de a patí să mai reu. Asia grecii era se o patia cătu de reu inca la an. 1816 d'in caus'a unui june d'in Ithaca, anume Nicolae Galatis, fanaticu, spulberatu, fanfaronu, care se dá pe sine de comite, de consangenu alu lui Capodistrias, merse la Moscva, unde revelà totu scopulu hetăriei, fu arestatu, érasu eliberatu să scosu la Iasi; se dusu la Constantinopole, unde incepù a fraternisa să cu turcii, pâna candu directiunea hetăriei perdindu'si tóta patientia, in 1818 puse de'lui asasinà la Hermione in Peloponesu.

Hetăr'ia inse o mai patí inca să cu politi'a austriaca. Precum era scopulu hetărivilor, că se reșcole d'intru-un'a data pe tóte popórale crestine d'in Turci'a, asia ei se apropiera să de serbi, éra maialesu isi pusera ochii pe gigantele Kara-Georgie, spaim'a turciloru să rivalulu lui Milosiu Obrenoviciu. Pe la 1817 Kara séu Negrea Georgie petreceea in Iasi. Georgie Leventis dragomanulu rusescu, care inca era adaptatu in secretele hetăriei, ia pe Negrea Georgie intre patru ochi, ilu sondéza, in fine 'i ia juramentulu să ilu indupleca, că mergându la Serbi'a se se accapere de domnia, éra apoi se lucre in cointiegere cu grecimea. Negrea Georgie luandu'si pasaportu rusescu, trece prin Bucovin'a, Transilvani'a, Banatu la Semendri'a, unde trage la unulu Veci'a,

care avea cunoștinția de planurile hetăriei. Într-aceea poliția austriacă care tienea în ochi toate misericordiile lui Georgie, înscrisă pe pasărea dela Belgradu despre planurile hetăriei. Pasărea provoca indată pe Milosiu Obrenoviciu, că se pună mană pe Georgie Negrea. Milosiu trimise la Semendrija ună cetea de soldați în capu de năpte, să amerintiandu pe Veci și cu mărimea de către nu va ascunde sările lui Georgie, urmarea fu, că ospetariulu assassină pe ospet.

Morțea lui Georgie Negrea a fostu una lovitura grea pentru hetăristi. Cercat-au grecii să cu Milosiu, că se lăsă traga pe partea lor; dar precum serbi și neci-unadată nu au prea pusu temeiul pe cuvântul grecilor, să nu le-au datu mai mare credință decât turcilor, adică atâtă cătă nimicu, asia să Milosiu numai cătă ii portă cu vorbă, până candu emisarii grecilor vediura, că cu Milosiu nu e nimicu de facut. Asia combinată serbo-grecă se prefăcă în fumu să în cetea.

Până pe la anul 1818 hetărīa nu a castigat prea mulți membrii, să anume prea puțini din omenei de frunte. În Ian. alu aceluia anu hetărīstii castigara pe Nicolae Ispilantis, era acesta adus pe fratrei săi Georgie și Dimitrie, era unu altu frate alu lor, adică Alessandru, care pe atunci era generarul rusescu, la începutu a refuzat participarea, pentru că nu avea incredere în conducerea hetăriei. Dar frații săi mai trasera după sine în urmatorii doi ani din între grecii fruntași inca să pe Rhizos Nerulos, pe Georgie Manos să pe Grigorie Sutsos, nepotul alu domitorului; căci adică de să insă grecii nu prea avea incredere în familiile aristocratice din Fanaru, din cauza mai virtuosu, că acestea prea se apropiaseră de turci să prea le amblă în voia, totuși între altele, familia Ypsilantis avea mare autoritate la ei, nu numai pentru că ea se renumea între cele mai vechi, ci să pentru că mamă acestora să cu fișii săi locuia în Russi, să anume Alessandru Ypsilantis stă în mare gratia la imperatulu Alessandru.

(Va urma).

Dimitrie Bolintineanu.

Se se afle ore vre-unu anghieletiu de pamant în Daci și în Pannonia, pe unde locuiesc romani, la care se nu fia cunoscute poeziile lui Dim. Bolintineanu și toate celelalte produse literare, căteau esită din penă lui patriotică, romană, nobile?

Inse este ore romanu care se scia ceva carte, și se nu fia aflatu până astăzi din foile noastre publice, că Bolintineanu înfrântu de morbul fizicu, la care se adaose și morbul spiritului, era în pericol invaderat de a mori de frig și de foame, de către nu i se facea de vândare frumosă și biblioteca.

Departate amu ajunsu! Pentru că unul din cei mai geniali scriptori ai națiunii se nu moră de foame, trebuie să vedia, inca fiindu în viață, cumu i se in-

străna bibliotecă sa, singură amică, și de către voiti consorta a lui, pînă în toate vicissitudinile vieții sale!

In același tempu se facu ospetie, care costa multe mii, se joca comedii politice și sociale cu tempine și trembitie, cu flamuri și flacăre, se predă și perdu dieci de mii în jocuri de carti, era profetilor poporului le lipsescu inca și cojile care cadu de premele celor avuți, în sinulu sierbilor și alu linguritorilor.

Se arunca sute de mii și miliarde pentru lucru și desfrenari spurate, rapacitatea și serbeza bacanilor, orgiile sale; era literatură națională este condamnată și sta la sierbitiul bacanilor și alu modistelor.

Se edifica palaturi colosali, locuinția bachelorului și liliacilor; campi întregi și dealuri se prefacă în gradine său asiatică numite parcuri artificiale, era adeveratii dascali, luminatori și — liberatori ai națiunii, nău unde să se plece capulu.

De ar fi fostu Bolintineanu vreunul predător, precum camu sunt unii poeți, ne-amu mira și nu prea, de sărtea la care ajunse densulu.

Veti dice inse: pentru că nă voită se între și elu în sierbitiul statului, că totă acea armată numerosă de funcționari. Credeti voi ore, că adeveratul geniu ar putea se suferă în acea atmosferă forță prosaică, între acele acte pulberioase, în valurile acelorui intrige miserabile și gretiose, fia macară și numai unu anu? Cercatu și Bolintineanu, cumu au cercatu alti mulți oameni de geniu înainte de elu; inse precum aceia, asia și elu curențu său convinsu, că lipsă și seracă cu totuș amarulu ei, este totuș pentru densulu unu jugu mai usior de susținutu, decât joculu întrigelor, caciulită, lingurirea, fatăria, sierpuită, servilismulu, mintiu, impertinentiu, ambicioasa deserta, inganfarea, brutalitatea.

Fost'au și mai sunt inca și alți funcționari publici, carii fără se aiba asiatică „venam poetum,” fără a se pune inadinsu pe vreuna ramura de scientia, la care se cere „otium et studium,” avându inse ună educatiune petrunsa de cele mai nobili similitudini morale și de conscientia datorilor sale, au suferit forță greu în cariera lor, și au suferit cu atât multă mai multă, cu cătă și înpliniseră mai cu lealitate vocațională loru.

Intr-aceea corda prea intensă de regulă se rupe. Asia ori asia, corpulu său spiritulu, se infrange și concale. Fericit de elu, de către mai are inca pe cineva, care cantandu-i cantulu lebedei, se lăsă insotiescă inca cu acela până la mormentu. Aceasta o face lui Bolintineanu, Georgie Sionu, era cantulu său ilu dedică tuturor diarielor romane.

Noi ilu reproducem la loculu acesta după Columnă lui Traianu Nr. 16 (78) din 19. Aprilie v. alu an. c., unde éca ce aflam.

Adio la Bolintineanu.

Ne'nduplecat'a cosa a mortii e ne'nvinas;
Sta gata se abata unu langedu muritoriu;
S'apropie momentulu; a vietiei lampa-i stinsa;
Sciintia nu mai pote se-i dea vr'unu ajutoriu!

O catus de tristu spectacolu se'nfatisiez aice,
Candu musele stau inca la capataciu seu,
Si armonia pare ca'n siopte inca dice:
Poete, canta'mi inca, — tu esci alesulu meu.

Dar geniulu durerci asupra lui apasa,
Totu un'a cate un'a simtirile i rapindu:
In creerii lui scurma si farde voce-lu lasa
Unu corpu inertu, viu inca si ne'ncetatu murindu!

Te duci, Bolintinene, acolo unde pote
Te-astep't o fericire ce-aicea n'ai aflatu!
Dar iai cu tine ore si visurile-ti tote
S'a patriei iubire, idolu ce-ai adoratu?

Altariulu armoniei cui lasi de mostenire?
Frumos'a elegia, creatiunea ta,
Idill'a, pastoral'a, suavele delire,
Vulcanulu cugetarii, cui vrei a-le lasa?

Devotamentulu sacru ce-aveai tu catra tiéra
Si cultulu datoriei spre-a o regenera,
Aceste simtiri 'nalte, credi tu ca n'o se pera
D'in anim'a romana, ce-ai vrutu a inaltia?

Caletori'a asta ce vrei a intreprinde
E o fatalitate, seu este vin'a ta?
Cei ce remanu in urma-ti n'au dreptulu a-ti pretinde
Si-a-ti dice: „Mai stai inca! stai! nu te departa!”

Dar nu! Pleiade mandre, eternu stralucitorie
In regiuni sublime te-astep'ta cu viu doru,
Si musele-ti prepara cununi neperitorie
Si vesele ureza sosirea ta in choru!

Te-astep'ta Vacarescii, Càrlov'a, Momulenu,
Negrutiu, Sichlenu, Donici, Conache, Beldimanu,
Stamate, Chrisoverghi, Asaki, Muresienu,
Panu, Deparatianu, Aronu si Fabianu....

Ce lume, Dómne sante! Ce spirite frumose!
Ce umbre colosal in drumulu teu voru sta!
Si noi, gelosi de tine, cu melodii doioste
Cantam de mai 'nante apoteosa ta!

Dar déca ti se face de sòrta parte drépta
In sfer'a departata de globulu pamentescu;
Si déca Panteonulu, locasiulu ce te-astep'ta,
Nu este-asia de parte de Tatalu celu cereșeu;

Atunci adu-ti aminte, poete neuitate,
De patri'a romana ce 'n viatia-ti o iubiai:
Te roga se-i acorde unu traiu in libertate,
Cá se ajunga mare, asia cumu o doria!

Zizani'a, ce sapa tulpin'a ei, se pera;
Concordi'a se vina pe toti a ne 'nfrati;
Patriotismulu sinceru se se desvolte'n tiéra
S'ambitiunea órba se nu pote domni!

Acesta tiéra mandra, abia venita'n stare
Se aiba nume'n lume, si nume laudatu;
Se cada d'in marire? s'ajunga la perdiare?
O, asta nu se pote; aru fi pecatu, pecatu!

Caletoria buna, confrate 'n poesia!
Primesc' asta ghirlanda senina fruntea ta!
O suvenire dulce cantarea mea se-ti fia,
Cá flórea musei tale, ce-i dicu: Nu-me-uita!

26. Martiu 1871.

G. Sionu.

Colectiune de diplome

d'in diplomatiul comitelui Iosif Kemény, care
privescu mai alesu pe romani (valachi).

(Continuare.)

1313. 4. July. Append. Dipl. Trans. T. I.

Regele Carolu Robertu innoiesce si confirma privilegiulu
acelei colonii de secui, care a esitu d'in secuime pe tempulu
regului Andreiu (III) si s'au asiediatu in regiunea d'intre riu-
rule Ariesiu (Auraria) si Murasiu, carele pana atunci se tienuse
de urbea si de comitatulu Turd'a. Regele Ladislau (V) inca
confirmase acelu privilegiu. Asta-data confirmatiunea se da la
cererea comitelui secuiescu, anume Egidiu fiu alu lui Kolondu
si Dyonisu fiu alu lui Tolon, amenduo si secui d'in scaunulu
Ariesiului. Acestia mergu la regele in numele toturoru secuiloru
d'in acelu tienetu, in care era si un'a cetatiua seu fortarétia.
(Vedi not'a Red.)

Karolus Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croa-
tiae, Ramae, Serviae, Galiciae, Lodomeriae, Cumaniae,
Bulgariaeque Rex. Omnibus Christi fidelibus tam praesentibus,
quam futuris, praesens scriptum inspecturis
salutem in eo, qui est salutis Largitor. Ad univer-
sorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod
Comes Egidius filius Kolondus, et Dyonisius filius
Tolon siculi de Oronos¹⁾ fideles nostri, suo et uni-
versorum sicutorum, de juxta eadem Oronos nomine
ad nostram accedentes praesentiam exhibuerunt nobis
Privilegium Andreeae²⁾ quondam Hungariae Regis an-
tecessoris nostri bonae memoriae, confirmans Privi-
legium Ladislai Regis³⁾ illustris recordationis charis-
simi Patruelis nostri super facto collationis terrae cu-
jusdam Castri nostri de Thorda Oronos⁴⁾ vocatae
juxta fluvios, et inter fluvios Maros et Aranos exi-
stentis confectum, petentes a nobis cum instantia, ut
ipsum Privilegium innovando, collationem dictae ter-
rae de benignitate Regia ratam habere, et nostro di-
gnaremur privilegio confirmare, cuius quidem privi-
legii tenor talis: Andreas Dei gratia e. c. t.⁵⁾ Nos
vero quia ipsas privilegiales literas adinvenimus, non
cancelatas, non abrasas, nec aliqua sui parte vitiatas,

¹⁾ i. e. Sedis Aranyos.

²⁾ de anno 1291.

³⁾ de anno 1289.

⁴⁾ i. e. Sedis Aranyos.

⁵⁾ Sequuntur Privilegiales de anno 1291 confirmationalium
super collata sicutis sede Aranyos, quas vide inter Diplomata
anni 1291.

Hae Privilegiales, quarum originale in Archivo Capit. Alb.
asservatur, extractive solum indigitatur apud Szere dai „Notit.
Capit. Alb.“ pag. 22—23 et Fejér C. D. T. VIII. vol. I. p.
500—501.

Simplex copia harum literarum habetur in Bibliotheca N.
Enyediensi inter Ms. Josephi Benkő in folio sub titulo: „Col.
Benk. Docum. varia.“ Vol. V. ab a. 1082 p. 30.

consideratis fidelitatibus, et servitiorum meritis, quibus sicut nostris progenitoribus semper studuerunt complacere, sic et nobis in cunctis expeditionibus, et agendis iidem fideles nostri sicuti de juxta Aranos se summopere curaverunt semper exhibere gratiosos, eorum justis, et legitimis petitionibus de Regia benignitate favorabiliter inclinati, praedictam donationem memoratae terrae Castri nostri de Thorda Aranyos vocatae per progenitores nostros eisdem sieulis factam, ratam habentes, saepe dictum privilegium, confirmatorum de verbo ad verbum praesentibus inseri faciendo, nostra auctoritate Regia confirmamus. In cuius rei memoriam, perpetuamque firmitatem praesentes concessimus literas dupplicis sigilli nostri munimine roboratas. — Datum per manus discreti viri magistri Iohannis Albensis Ecclesiae Praepositi aulae nostrae Vice-Cancellarii, et Archidiaconi de Kukuleo dilecti et fidelis nostri, Anno Domini M.CCC. Tredecimo. Regni nostri similiter Tredecimo, quarto nonas July.*)

1315. App. D. Tr. T. I.

Regele Carolu Robertu afla dela deputatii sasiloru d'in comunele Medeasiu, Sieic'a, Bertanu si cete se mai tienca de acestea, ca Ladislau vaivodulu Transilvaniei, apoi si fiiulu acestuia numitu totu Ladislau si totu vaivodu alu Transilvaniei, calcandu preste privilegiulu loru, le-au desbinut de catra comunitatea Sibiului si iau supusu siesi. Regele Carolu ia sub protectiunea sa pe sasi in contra vaivodiloru si restaura privilegiulu loru, reincorporandu'i era si la Sibiui.

Carolus Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniæ, Bulgariaeque Rex. Omnibus Christi fidelibus praesentem paginam inspecturis salutem in salutis largitore. Regiae prudentiae consideratio tunc bene regnum disponit, cum sicut superiores altioribus, sic inferiores dignis sibi gradibus pro modo meritorum, conservat ordinatos, divinae potestatis instar gerens, quae deponit potentes de sede, et exaltat humiles, sic haec a conditione sua depositos restaurat, et temere erectos deprimit, justitiae tramite, ex debito sui suscepti officii, utrobique observando. Proinde ad uni-

Not'a Red. Cu ocasiunea altoru documente publicate pana acilea vediuramu, in ce modu infricosiati devatasera tatarii tiéra in dilele regelui Bel'a, precum si la ce persecutiuni grele au fostu supusi romanii d'in caus'a ritului loru celui grecescu, cumu apoi locuitorii romani si de altumentrea inpuçinati, lasandu sieurii si campiile, s'au trasu in codrii si in munti, unde s'au asieditatu pe tempu mai indelungatu. Intr'aceea tiéra linistinduse d'in partea barbariloru veniti d'in afara, domnitorii aflara cu cale a reinpopora tienuturile desieite si mai alesu acelea, in care se află si cete un'a fortaretia. Romanii inca totu persecutati, déca nu mai multu de tatari, de siguru de clerulu catholici si de aristocratia, nu prea voia se esa d'in munti. Secuui multu mai favorati d'in caus'a natuunei si in parte a ritului loru, dupace adeca el lapidara ritulu grecescu, esira la siesu, si asia ocupara totu tienutulu care astadi se numesce scaunul Ariesiului. Acésta s'a intemplatu intre anii 1291—1301, pre cete adeca domnise Andreiu III., dupa care apoi urmă Ladislau V. boemulu, care pana la incoronare avea numele Venceslau, precum vediuramu mai susu.

versorum tam praesentium quam futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod accedentes ad nostram praesentiam Andreas de Eccel, Petrus filius Kone, et Herbordus de Mosna, fideles saxones nostri, nomine suo, et totius communis Saxorum de Medgyes, de Schelk, de Berethalm, et de ad easdem pertinentibus, eorum libertatis seriem exponendo nobis proponere, et allegare semel, secundo, et compluries cum moestitiis curaverunt, in hunc modum: quod ab olim, sub una libertate, Communis Saxorum de Cibinio a sanctis Regibus, progenitoribus nostris Illustribus Regibus Hungariae concessa gaudentes residebant. Sed per factum et potentiam Ladislai quondam Woyvodae Transylvaniae, ab eadem Communitate Saxorum de Cibinio separati, et occupati fuisse, et demum per filium suum scilicet Ladislaum nomine Woyvoda Transylvanicum contra libertatem eorum, usque modo detenti existissent, humili supplicatione a nobis petentes cum Instantia, ut ipsos eorum pristinae libertati restituere in integrum, et Communitati Saxonicae de Cibinio, cum qua et prius unum fuerant, unire et combinare, antiquae conditio- nis ipsorum morem sequendo, dignaremur. Nos vero habito tractatu, et deliberatione super hoc, cum fidelibus Baronibus nostris, videlicet Domino Palatino nostro, Nicolao Woyvoda Transylvano, Ven. Patre Domino Benedicto Episcopo Chanadiensi, Magistro Petro filio Kompoldi, et aliis nobilibus Regni nostri pluribus, qui tunc praesentes nobiscum aderant, cognito de hoc, quod iidem Saxones de Medgyes, de Schelk, de Berethalm, ac de pertinentibus ad easdem, ad Comunitatem Saxorum de Cibinio, tamquam eisdem libertatibus cum ipsis frumentis pertinebant, eosdem Saxones de Medgyes, de Schelk, de Berethalm in pristinae libertatis eorum praerogativa restituentes, in nomine Domini eidem Comunitati Saxorum de Cibinio a quolibet illico detentore afferentes, eosdem diximus eximendos, tali modo; quod una, et eadem libertate a sanctis Regibus, Progenitoribus nostris concessa et ordinata, cum eadem Comunitate Saxorum de Cibinio, in exercitando, et ea quae in Privilio Saxorum de Cibinio continentur, faciendo, in perpetuum, in filios filiorum gaudeant perfruentes. In cuius rei memoriam, perpetuamque firmitatem praesentes eisdem Saxonibus nostris de Medgyes, de Schelk, de Berethalm, et de pertinentibus ad easdem, concessimus nostras Privilegiales literas duplicitis sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Discreti Viri magistri Iohannis Albensis Ecclesiae Praepositi aulae nostrae Vice-Cancellarii et Archidiaconi de Kükköllö dilecti et fidelis nostri anno D. 1315. Secundo Idus Augusti. Regni autem nostri anno similiter 15.*)

Fragmentum harum literarum habetur in „Archiv des Vereins für siebenb. Landeskunde“ I. B. I. H. 1843 p. 41.

*) Not'a Red. Cu tota acestea una parte de sasi transilvani in cursulu tempuriloru totu n'au potutu scapa de jugulu aristocraticei, ci au cadiutu in slavia, ca si romanii, ca si ungurii,

1317. Append. Dipl. Trans. T. I.

Regele Carolu Robertu publica la tóta tiér'a, indemnandu pe ómeni de conditiune libera, că se se mute pe pamanturile, adeca pe mosiile magistrului Gallu, carele pe atunci era notariu (secretariu, mare logofetu, ministru) alu regelui, si pe a le frate-seu Georgie; avea cinci mosii aprópe de unu riu (alu carui nume este stersu in originalu). Regele asecura pe vitorii de a emigra, că aceia voru sta sub protectiunea lui speciale, si că dela tempulu asiediarei loru pe acelea locuri in cinci ani voru fi scutiti de ori-ce contributiune si taxe; éra fiendu-că regele nu siedea in Transilvani'a, elu dà pe acei colonisti sub protectiunea unui functionari mare, anume Ioanu, care era comite (prefectu) preste Bistritia, Clusiu (Kolos) si cetatea Clusilului. Totu atunci regele demanda la toti nobiliu tieriei, că déca iobagii loru aru voi se se mute dela ei pe mosiile numite, ei se le de a licentia (voia), se nu'i impedece intru nimicu, indata ce'si voru fi platit u terragiul.

Nos Carolus Dei Gratia Hungariae Rex, significamus quibus expedit universis praesentium per tenorem, quod quicunque liberae conditionis homines ad terras magistri Galli, notarii nostri, et Georgii filii Joannis fratris ejusdem Lykuteluke, et Cente vocatas, item Hunduomark, Zenke, et Sukteluk, juxta fluvium . . . adas existentem, causa commorationis devenire voluerint, libere veniant, et secure commorentur sub nostra protectione speciali, ac die adventus ipsorum ad praedictas terras per quinque annos nullam collectam, nullamque exactionem, solvere et dare teneantur; et nos vice nostrae personae in protectionem magistri Joannis comitis de Becztercze, de Kulus, et Kulusvár commisimus eosdem. Unde volumus, et universis nobilibus, quibus praesentes ostendentur, firmiter damus in praeceptis, quatenus jobbagiones suos, qui ad praedictas terras se transferre voluerint, recepta licentia, et soluto terragio, absque alicujus impedimento transire et venire permittant eosdem, et hoc volumus, in foro, et locis publicis proclamari. Datum in Temesvár, quinta feria proxima ante Dominicam reminiscere. Anno Domini MCCCXVII.*)

Originale in Archivo Comitum Forgács. Edidit: Fejér C D. T. VIII. vol. II. p. 72.

1317. Append. Dipl. Trans. T. I.

Regele Carolu accepta in sierbitiulu seu pe banulu Simionu, éra mosiile aceluia pe care le avea elu in Transilvani'a,

că si unu numeru considerabile de secui, in aceeasi slavía au gemutu si ei pâna la an. 1848. Asia de ess., in comitat. Albeide susu au fostu vreo 26 comune sasesci séu saso-romaneschi iobagite, robite, in Alb'a infer. vreo 12, in comit. Cetatei-de balte vreo 25, in comit. Clusiului orasiele S. Reginu si Tec'a. D'in cîteva comune de acelea in cursulu tempurilor elementulu sasescu ne avendu potere vitale de ajunsu spre a suferi sierbitutea, parte a emigratu, mai mare parte inse s'a stinsu cu totulu, lasandu locurile deserte intru atâta, cătu in unele comune abia au mai remasu beserică si casele parochiali sasesci. Amara este viéti'a in sierbitute.

*) Not'a Red. Asia dara prin colonisare inca potea de veni slavi d'in ómeni liberi, mai alesu lipsiti fiendu. Intr'aceea documentulu acesta inpreuna cu altele de natur'a acestuia, merita că se fia commentata cu totulu altumentrea, éra nu numai prin cate un'a nota scrisa că in fuga.

anume Almasiulu sasescu, Dârlosu si Smign le ia sub protectiunea sa, si demanda strinsu auctoritatilor publice, că se i le apere. Prete acésta regele voiesce, că si in acelea possesiuni se se stramute ómeni de conditiune libera si se loquesca pe acelea. Pre candu s'a datu banului Simionu acestu privilegiu, adeca in septeman'a patimelor d'in a. 1317, regele se afla in Temisiór'a.

Nos Karolus Dei gratia Rex hungariae. Significamus quibus expedit universis praesentium per tenorem, quod cum Nos Symonem banum¹⁾ nostris servitiis se applicantem, in cetum et catervam nostrorum fidelium servitiorum recolegerimus, et universas possessiones suas, et specialiter Almas²⁾, Darlaz³⁾ et Sumugun⁴⁾ vocatas in nostram protectionem receperimus specialem, Universis Judicibus, Comitibus, et Officialibus, nec non specialiter Universis Saxonibus, et hospitibus de Medijs, et ad ipsam pertinentibus firmiter precipientes mandamus, quatenus predictas possessiones dicti Symonis Bani, Almas, Darlaz, et Sumugun prefatas, ac alias quaslibet ab omnibus protegatis, et defendatis⁵⁾. Insuper b) volumus, quod quicunque libere conditionis homines ad predictas possessiones causa commorandi venire voluerint, libere conveniant et secure commorentur sub nostra protectione speciali. Et hoc volumus, per fora et loca publica publicari. c) Datum in Temesvár terția feria proxima post Dominicam Ramis palmarum, anno Domini M^o. CCC^o. XVII°.*)

Divisionales Alpium Borgoensium pro Joanne Bethlen, et Ladislao, ac Nicolao Apafi.

1317. Cod. Dipl. T. I. p. 165—168.

Acésta este carte séu documentu de inpartire a muntilor dela numerós'a comună romanescă Borgau in districtulu de astadi alu Nasaudului. Inpartirea se face intre familiile consangene a lui Ioanu Bethlen si a lui Ladislau et Nicolau Apafi, prin una comisiune compusa d'in functionari dela duoe comitate, adeca alu Dobâcei si alu Solnocalui d'in laintru, éra mar-

¹⁾ fuit is dein appellatus de Darlacz.

²⁾ Szász Almás.

³⁾ Darlacz.

⁴⁾ Somogyon.

⁵⁾ Quae est ratio illius, quod protectio harum possessionum recte sedi Medgyes, et non potius Comiti Cttus Küköllö v. Vajvodae, aut Vice Vajvodae Tranno commissa fuerit? id assequi vix possum — fors vel ideo, quod incolae harum possessionum ea aetate fuerint Saxones, vel vero ideo, quod ipsae hae possessiones tunc ad Sedem Medieusem spectaverint.

a) pro memoria
b) Item | Has variationes ex Originali Reschner.
c) proclamari

Originale in pergamento patenter expeditum, in cuius dorso appareret vestigium sigilli appressi, possidet Jos. C. Kemény.

*) Not'a Red. In acestu documentu bate la ochi inprejurarea, că regele Carolu pe acele trei comune affectate cumu amu dice de feudalismu, adeca supuse donatiunei regesci si tractate că „possessiones,” totusi in respectu administrativu politicu le incorporase la Medeasiu, că si cumu ele s'aru fi tie-nutu de sasime, de fundus regius, éra nu de comitate, adeca de pamentu iobagitu. Astadi totu 3 acele comunitati se afla incorporate si inca cine mai scie d'in ce tempuri — la territoriulu comitatului Cetatei-de balta, éra nu la Sasime.

tori se aducu sasi d'in comun'a Iadu, si romani, inse nu se spune d'in care comuna. Vadium se pune un'a suma de cinci sute florentini de auru (galbini dupa form'a celoru dela Florentia').

Nos Franciscus Iklodi Comes Cttus Dobocensis, et Stephanus Szentgiorgi Comes Cttus Interioris Szolnok, Caspar Keresztfuri Vice-Comes Dobocensis, Martinus Czereny, et Franciscus Czereny de Balásfalva, Georgius Csalakhy¹⁾ Comes Majoris Sajo²⁾ Salva reverentia loquendo memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod Egregii ac Nobiles Dni Joannes Bethlen major de eadem ab una, et Ladislaus Apafi, Nicolausque de Apanagyfalva partibus ab altera, communi et unanimi sententia vocaverunt nos, tamquam homines Regios, et Judices electos ad divisionem et dissecationem Alpium Borgoensium subjicientes se se vinculo 500 florenorum aureorum, et quidquid secundum puram conscientiam nostram de dictis Alpibus Borgoensium inter nos deliberaremus, in hoc nobiscum consentiret utraque pars, nostramque compositionem quamcunque ratam et immotam haberet. Visum est itaque nobis ad probabiliorem divisionem harum Alpium praedictarum tales adjungere homines, qui statum, situm, et proventum Sylvarum scirent, signo tandem Judicis primarii Bistriciensis circumspecti Georgii Kurlat vocavimus, citavimusque Villicum Jadiensem Ghensves, cum suis asseclis Philippo Fabro etc. etc. (enumerantur reliqui), qui fide ipsorum mediante sic coram nobis fassi sunt, quod ipsi adhuc puerili admodum aetate existentes, sciunt duos villicos armis conflictatos, laesosque fuisse, eo, quod alter inscio, atque extra favorem alterius Jadien: ligna de antedictis sylvis haberet, unde moti Domini Alpium dictarum, sylvas divisorunt in duas partes, quarum una e regione scilicet Rodnen. in usum Dnor. Apaffi cedeabant, altera vero a parte meridionali in usum Bistriciensium, glandium autem usus et proventus quandoque communis fuit utraequa parti, sylvas alterius partis divendere nulli partium licuit pro termino legitimo dissecan. distributas partes posuerunt fluvius Bistricien. . . . usque ad inferiorem Nigrae Collis situm, et hanc esse collem loco termini, nec posse se melius discernere possessionarias has Alpes partes ipsorum olim determinarunt, fatentur. Nos quoque executores una cum Saxonibus praescriptis, quantum potuimus a cacumine dictae Nigrae Collis, nemora et saltus undique prospeximus a Saxonibus omnia loca investigan qui passionem etiam Valachorum³⁾ probarunt,

¹⁾ Csalaky. — ²⁾ Nagy-Sajo Comitatus Doboca.

³⁾ Valachorum passiones in judicio acceptantur.

Originalis sigillis sex Regionum munitum, et in papyro conscriptum produxit Fiscus R. in causa Apafiano-Bethleniana Transmiss. p. 1669.

NB. has Divisionales coram Tabula Judiciaria transnummi fecit Gregorius Bethlen de Keresd Tabulae Judiciariae assessor sub dato Segesvár 15. Febr. 1676.

Et Transumtum hoc in eadem causa pag. Transmiss. 1677 etiam productum fuit.

similem de divisionae Sylvarum mentionem facientes, Simili modo, et nos juxta consensum nostrum, eudem terminum ab antiquis constitutum, et probatum statuimus fluvium sic dictum Bistricien . . . et Collem Nigram, quod etiam sub vinculo ab ipsis ex libera voluntate composito 500 florenorum aureorum per literas nostras sigillo nostro obsignatas, utraeque parti extradimus, hac conditione, ut si qua partium hanc compositionem legitimam turbaret, citata in praesentiam vicarii brevi dictamento juris secundum justitiam Regni compositionem pro solutione, et disturbance legitimae constitutionis executionem patiatur. Datum ex Borgo in Comitatu dicto Dobocensi, feria secunda proxima post festum Philippi et Jacobi Apost. a. D. 1317.*)

Franciscus Devetseri

Notarius Sedis Dobocensis m. p.
(Va urma.)

Notandum. Ex praecambulo hujus Transumti discimus an. 1676 fuisse Sigismundum Bánfi de Losoncz Consiliarium Principis intimum, S. Comitem Comitatus Albae, una Praesidentem Tabulae Regiae Judiciae in Persona Principis.

*) Not'a Red. Acestu documentu pote se interesze multu pe nasaudenii nostri si anume pe unele comune de a le acelui districtu. Istoriculu isi va insemnă de aici inpregurarea de ess., că famili'a romanescă Bethlen (astazi ungurita cu totulu) este forte vechia; mai multu inse că tōte ilu va interessa not'a comitelui Jos. Kemény adausa la acestu documentu, unde dice: „Marturiile valachilor sunt acceptate la judecata.“

Ce insemnă acēsta? Insemna forte multu, nu se poate mai multu. Precum a deca in Italia-de susu si in un'a parte a Franciei poporale germanice care apucasera a subjuga pe acelea tieri, multu tempu său nu primea de locu fassiuile locuitorilor stravechi, său numai cu mari restrictiuni, — intocma s'au intemplatu si in Transilvania si Ungaria. Au fostu tempuri, in care fassiuinea unui „valachu“, său preste totu a ómenilor de ritulu orientale, nu se acceptă de locu, ci se dicea „græca fides nulla fides“ a deca credenti'a grecescă nu e credentia; său că 50 (cincidieci) de martori „valachi“ avea numai atata valore căta avea 7 (siepte) nemti său unguri. Cu ajutoriul acestei infamii fiorose aruncate asupra intregului popor si asupra ritului său, tribunalele era puse in stare de a da ori-ce sententia le-ar fi placutu, in contra dacoromanilor, că-ci pâna ce — in ori-si ce procese — unu unguru său nemti avea să-si castige numai căte 7 martori, unu romanu era obligat a-si castiga căte cincidieci, fiind că se poate presupune, că némtiul său ungurulu fanatisati precum era ei mai alesu dela Bela IV. incocé, cu neci-unu pretiu nu voia se martrisesc in favorea „valachilor schismatici.“ Că grecii din Constantinopole inca nu siedea tocmai muti, ci treceandu incocé se amestecă p'ntre romani si le vorbea totu in limbajulu Romei din Itali'a, despre acēsta inca nu ne potem induoi, că-ci vorbesc atatea documente. „Pagani sunt latini, spurcati sunt latini, legea loru nu e lege, juramentulu loru este unu flécu, cuventul datu loru nu suntem obligati a'lui téné etc.“ Pâna in di'o a de astazi se mai audu asemenea espectoratuni in unele straturi a le scălei fanariotice; pâna in di'o a de astazi a mai ramas in gur'a poporului romanescu esprezisunea insultatoria: „Mei latina spurcata!“ „Schitu si fleandra si latina“ sunt epithete, ce se dau ungurilor si sasilor.

Sub acea pressiune, său mai bene, tortura dupla religioasa si morală, său vorbindu mai dreptu, nereligioasa si nemorală, dacoromanii pusii intre imperiulu bisantinu si intre duou staturi catholice — Ungaria et Polonia, — strimtorati intre Danubiu si intre Munti pâna susu in Maramurasu, trebuea se sufere mai greu si mai amaru decatul ori-care altu poporu din totu coprinsulu Europei, si este una adeverata minune, că n'au fostu cumu amu dice turtiti si exterminati cu totulu.

Din pomelniculu martirilor romani dela 1848—49.

(Urmare.)

Somesfalau, Ian. 1849 Lica Susanu, 1 barbatu, ucis u dupa legea martiala.

Armenopole (Gherla), Febr. 1849 Lic'a Hoszu, 1 barbatu, prin judecat'a tribun. de sange din comit. Dobacei.

Pilga Parits (ce nume?), unu barbatu deto.

Pedmanu Ionu, Todoru Bundoru, Ionu Ursutiu, Elisie Lomianu, 4 barbati deto.

Febr. 1849 21 barbati ucisi de insurgenti.

1849 4 barbati deto.

Noembre 1848 6 barbati. Din Balasháza (care?), Balanu, 1 barbatu; Ian. 1849 din Vármező (Bucium-micu), 4 barbati; 1848 (din Pausa?) 2 barbati; 1849 din Paptelke*) 2 barbati; Iuniu 1849 din Paptelke (care?) 1 barbatu; Iuliu 1849 din Kretze(?) 2 barbati; Aprile 1849 din Simontelke 3 barbati; Maiu 1849 din Siaieu-mare 2 barbati; Iuniu 1849 din Saratielu 1 barbatu; 1849 din Neudorfu**) 1 barbatu; Martiu 1849 din Kerlés (Chireleisa) 4 barbati; 1849 din Iacobsdorf (care din trei?) 1 barb. Acestia toti fura aruncati de comandanii insurgentilor in prinsore, unde au si muritu.

1849 din Cimbru (Csombord) 4 barbati fura aruncati in temnitia, unde au muritu de fome.

1848 si 1849 20 barbati. Acestia fura arestatati din resbunare, pentruca au juratu credentia imperatului, apoi fura ucisi.

Febr. 1849 15 barbati fura prinsi prin oficiul comitatului Dobacea, aruncati in arestu, unde au peritu.

10. Maiu 1849 Beudeanu Isaila, Vas. Popoviciu, 2 barbati, ucisi prin tribunalulu din Desiu.

Iuliu 1849 Cutus János, 1 barbatu deto.

Febr. 1849 Veselleanu Simionu, 1 barbatu, aruncat in arestu de ofic. comit. Dobacea, unde au peritu.

Martiu 1849 Tesau Simonu, 1 barbatu deto.

Bulla Teodoru, 1 barbatu, la mandatulu maiorului Kiss Josef ucisu.

Februarie, Martiu, Aprile si Iuniu: Ficeonu Dumitru, Ficeonu Iacobu, Ficeonu Simeonu, Ficeonu Gabrila, Butter Gligore, Butter Angelina, Rotariu Todoru, Rotariu Petru, Tapu Stefanu, 8 barbati si 1 femeia, totu la mandatulu maiori. Kiss Josef omoriti.

Mateiu Gligore, 1 barbatu, omoritu la mandatulu lui Henter Lászlo.

Moldovanu Samsonu, Lungu Isaila, Alimanu Petru, Meheleanu Ionu, Silvasianu Dumitru, Mehelanu Ionu, 6 barbati, aruncati in arestu prin oficiul comitatului Dobacea, unde au si peritu.

S. Ujfalu, Fatinu Ionu de aici, Alexandru Andraca (?), Berceanu Gligor, 3 barbati, omoriti prin Pegonseyi (?) Dénes, Pap Albert si Sarkadi.

*) Care din trei?

**) Care din patru? Celu din distr. Bistritiei?

Szent-Iván (care din 6 comune?), 1848 din P. Ujfalu 1 barbatu ucis u insurgenti.

Seplaca, 2. Noembre 1848 1 barbatu si 1 fem. inpuscati de insurgenti.

Surduchen, 1849 din Surducu (comit. Solnoc?) 3 barbati ucisi de insurgenti.

Tó (?), 1849 Rákóczi Ionu, 1 barbatu, omoritu prin jidanolu Aronu.

Tiho, 1849 Botu Vasilica, 1 barbatu deto.

Trascau (in ung. Toroczko, orasiu), 5. Aug. 1849 (de aice) 4 barbati si 2 femei inpuscati de insurgenti.

1849 din Bedeleu 3 barbati si 2 femei ucisi de insurgenti.

Torda, Octobre 1849 Viciu Lászlo (din D. Szt. Márton), 1 barbatu, au muritu in arestu.

Aprile 1849 din Gyéres-St.-Craiu 1 barbatu inpuscatu prin escorta.

1849 din Grindu 1 barbatu ucis u insurgenti.

1849 Socalu Ionu, 1 barbatu, la mandatulu contelui Teleki Miklos prinsu si ucisi.

Torotzko-Szt.-György, 1849 din Bedeleu 3 barbati ucisi de insurgenti.

1849 1 barbatu deto.

Socalu Ionu din Grindu, 1 barbatu, prin judecat'a trib. revolutionariu.

Carean Precupu, 1 barbatu deto.

Pusia Stefanu, Bladea Neculae, Berlocutiu Ionu, 3 barbati deto.

Ianuariu 1849 7 barbati ucisi de insurgenti.

10. Iuniu 1849 Ionu Craciunu din Hasdate. 1 barbatu, prin judecat'a trib. revolutionariu.

15. Martiu 1849 Moldovanu Petru din Miklos-laka (Niculeni), 1 barbatu, pentru fidelitate catra monarhui.

20. Octobre 1848 1 barbatu prin judecat'a trib. revolutionariu.

Martiu 1849 Lazaru George din Ernotu (Radnoth), 1 barbatu, ucis u insurgenti.

1849 Dombos Ionu din Bichisiu, 1 barbatu, prin judecat'a trib. revol.

Popa Ionu din Sub-padure, 1 barbatu deto.

Desar Pavelu din Hadara, 1 barbatu deto.

Popu Alessandru din Budeiu (in comit. Turdei), 1 barbatu**) deto.

1 barbatu ucis u insurgenti.

Iuniu 1849 din Chet'a 2 barbati deto.

Iuliu 1849 din Chet'a 1 barbatu deto.

Iuniu 1849 1 barbatu prin judecat'a trib. revol.

1849 Ratiu Arsene, 1 barbatu, ucis u insurgenti la mandatulu lui Szabo Lajos.

Dunca Stefanu, 1 barbatu deto.

1849 din Chemitelniciu (comit. Turdei) 1 barb. prin judecata trib. revolutionariu.

Martiu 1849 Ciciu Ionu din Deleu, 1 barb. deto.

*) Aceasta a fostu parochulu locale, tatalu domnului Aless. I. Papiu.

Red.

1849 d'in Lapadea rom. 3 barb. ucisi de insurg.

Soporu (care?), 1848 Toaderu Ardeleanu, 1 barbatu, ucișu sub comiss. Lad. Détsei.

Vaidaháza (Vaivodenii), 1849 Muresianu Ionu d'in Almás*), 1 barbatu, prin jidan. Aronu.

Varga Lica d'in Kendermező, 1 barbatu, prin judecat'a trib. revolutionariu.

Várfalva (Orfalau), 5. Augustu 1849 3 barbati uciși de insurgenti.

Balosiu Vasilie, Balosiu Iléna si unu copilu alu ei de 4 ani, Balosiu Tomané (adeca femeia lui Balosiu), 1 barbatu, 2 femei si 1 pruncu, prin Galó Péter, Szóts Károly si Ioanu Fejér. Omorirea acestei familie se intemplă năpteala in cas'a ei propria, intru unu modu mai multu decât barbaru.

Várfalva (in seaua Ariesului), 1849 1 barb. spendiuratu de insurgenti.

Vártelek (Solnoc. med.), 16. Noembre 1848 1 barbatu spendiuratu de trib. revolutionariu.

18. Dec. 1848 Pavelu Kiss, 1 barbatu, fu spendiuratu. Acăsta victimă desplacu chiaru si ministeriului ungur., pentru care luă la responsabilitate pre presiedentele trib. revol.

18. Ian. 1849 Stefanu Cure, 1 barbatu, prin Mihaiu Fodoru.

Valko*), Dec. 1849 Ioanu Todoru, 1 barbatu, prin conductoriulu de insurgenti.

Veresmarth (Veresmortu, in comit. Turdei), 25. Oct. 1848, 1 barbatu, inpuscatu de insurgenti.

10. Febr. 1849 1 barbatu deto.

Visság (Visi'a), Dec. 1848 6 barbati uciși de insurgenti.

Zentelke (Zamu in comit. Clusiului), Dec. 1849 1 barbatu si 1 femeia deto.

Ziláh (Zálau), 26. Febr. 1849 Pavelu Kiss d'in Cusieliu (Sohn. med.), 1 barbatu, sub presidiulu vicecomitelui Péter Lajos.

Cure Ignat d'in Posi'a (comit. Dob.), 1 barbatu, prin trib. revol.

Noembre 1848 1 barbatu a morit in arest.

Sum'a 673 barbati, 65 femei si 12 prunci. —

Sum'a romanilor omoriti d'in acestu districtu dupa brosiur'a originale d'in care se scotu totale datele acestea, e cu totulu 725, dintre care 65 muieri si 12 prunci. Sum'a esita la numerarea mea e 673 barbati, 65 muieri si 12 prunci, cu totulu 750, la care este a se intielege si sum'a de 24 de dincolo.

(Va urma.)

Nr. 101—1871.

Protocolulu siedintiei lunarie a comit. asoc. trans.

tinute in 2. Maiu c. n. 1871 sub presidiulu dlui vicepresed. Iacobu Bolog'a, fiendu de facia domnii membrui B. Ursu, I. Tulbasiu, Z. Boiu, I. V. Rusu, V. Romanu, C. Stezariu si V. Ardeleanu.

§ 57. Dn. cassariu si presentéza raportulu seu,

despre perceptele si erogatele asoc. dela siedint'a trecuta pâna la siedint'a prezenta, d'in care raportu se vede, cumu-că in acestu restempu s'au incassat 116 fr. 53 cr. v. a. si s'au erogatu 268 fr. 34 cr. (Nr. prot. ag. 100).

Spre scientia.

§ 58. In legatura cu raportulu d'in §. precedente (57), se referă in specialu, despre banii incursi la asoc. dela siedint'a trecuta, parte că tacse de membrii ordinari, parte că prenumeratiuni la Transilvania pre 1871, si anume:

a) că tacse de membrii ordinari au incursu 35 fr. v. a. (Nr. prot. ag. 94 si 96).

b) că prenumeratiuni la Transilvania pre 1871 12 fr. v. a. (Nr. prot. ag. 89, 94 si 96).

Spre scientia.

§ 59. Dn. cassariu mai presentă unu conspectu despre interesele incassate cu 1. Maiu a. c. dupa couponii obligatiunilor de statu, de loteria, cumu si alu obligatiunilor urbariali de Bucovina si de Banatu, care tote facu sum'a de 52 fr. 4 cr.

Spre scientia.

§ 60. Dn. neguigatoriu in Boitia Georgie Bardosi, totu-odata membru ord. alu asoc. prin chartia sa d'in 23. Aprile a. c., pre langa care trimete si tacsele de m. ord. pre anii 186 5/6—187 1/4, cere, că comitetul se emita dispositiuni către domnii colectori resp. pentru organisarea despartiementului cerc. alu Zarandului (a se vedé Nr. 94 prot. ag.).

Se decide a se pofti dn. vicecom. Ioanu Francu, că in cualitatea sa de colectoriu, se iea mesurile de lipsa pentru infiintarea subcomitetului, cumu si a agenturilor comunali, conformu §§-loru 13, 23 si 24 d'in regulamentulu asoc.

§ 61. Directiunea despart. cerc. alu Belgradului (VIII), trimete protocolulu siedintiei subcomitetului d'in 21. Ian. a. c., pre langa care alaturandu totu-odata doue instructiuni, relative la conserierea membrilor si manipularea banilor incassati pre séma asoc. si anume un'a instructiune pentru comitetele cercuali, alt'a pentru agenturile comunali, d'inpreuna cu nescari formularia de conscriere si registre (semnate cu lit. A, B si C) cere, că acele (instructiuni si formularia), esaminanduse si afanduse de corespondenie, se se aprobe d'in partea acestui comitetu centralu, si apoi se se introduca pre la despartiamentele cerc. ale asoc.

Punenduse la discusiune acestu obiectu, secret. II. dupace arata, că d'in parte si cetindu amentitele instructiuni, le-a aflatu de corespondenie, ma tocma de lipsa pentru comitetele cerc. si agenturile comunali, face propunere, că amentitele acte se se examine si discute, de se pote, inca in siedint'a asta, si in casulu, candu s'ar aprobă, se se tiparesca in celu mai scurtu tempu, si se se impartiasca pre la despart. cerc. ale asoc.

Dn. Vis. Romann, d'in contra, considerandu asta afacere de mai importanta, decât că se se pote dis-

*) Care d'in patru? căci atâtea comune sunt pe numele acesta.
Red.

cută acumu, cu petrundere si esactitatea receruta; propune, că actele cestionate se se predea spre esaminare si studiare unei comisiuni de 3 membrii, alesa d'in senulu comitetului.

Urmanduse discusiunea, in fine, presidiulu submite la votu ambele propuneri. Comitetulu cu maioritate de voturi adoptandu propunerea dlui Romanu decide esmiterea unei comisiuni de 3 membrii, cu insarcinarea de a raportă asupra obiectului d'in cestiune, in un'a d'in siedintiele proasme ale comitetului. Totu-odata de membrii acelei comisiuni se alegu dnii I. Tulbasiu, V. Romanu si C. Stezariu.

§ 62. Comisiunea esmisa in siedint'a trecuta (vedi 53), cu insarcinarea de a raportă in obiectulu traducerei lui Tacitus, de repausatulu G. Munteanu, prin referentele seu, secret. II. 'si presentéza urmator'a propunere:

Considerandu, că Tacitus tradusu in limb'a romana de fericitulu Gavrila Munteanu, s'a datu la tipariu sub auspiciale si spesele societatiei academice romane d'in Bucuresci, dupace mai intaiu fuse esaminatu si aprobatu de aceeasi societate literaria; considerandu prin urmare, cumu-că traducerea cestionata, atâtă d'in partea amentitei societati, cătu si d'in partea altora auctoritatii literarie si diuarie, s'a afilatu corespundietória stadiului de cultura, la care pâna in presente s'a aventatu limb'a romana; considerandu, mai departe, că prin traducerea lui Tacitus, a unui istoricu clasnic d'in celi mai grei, s'a facutu unu servitu fôrte pretiosu literaturei romane in lips'a simtita de atari producte literarie, in limb'a nostra; considerandu, in fine, că venitulu curatu, ce — dupa subtragerea speselor de tipariu — ar resultă d'in venderea acestui opu, e destinat pentru ajutorarea familiei remase de repausatulu auctoriu, unulu d'entre celi mai meritati barbati pre terenulu literaturei si culturei natiunali, atâtă că profesoriu si directoriu in cursu de unu sîru frumosu de ani, cătu si că auctoriu si traducatoriu a mai multoru opuri de interesu scolasticu si literariu: deci d'in motivele mai susu-amentite comissiunea isi ia voia a propune, că on. comitetu se binevoiesca a recomandá publicului romanu cu tota caldur'a imbracisiarea cestiunatului opu, cu atâtă mai vertosu, cu cătu că acésta carte, alaturea cu celealte opuri, edate de repausatulu susu-amentitu, e unic'a ereditate remasa pentru famili'a veduvita si orfana, dupa unu servitu, séu mai bine sacrificiu, de 30 ani, adusu natiunei si patriei sale.

Conclusu. Propunerea comisiunei adoptanduse in totu coprensulu seu cu unanimitate, se radica la valóre de conclusu.

§ 63. Comitetulu reuniunei (sasesci) pentru cunoșcient'a patriei (Transilvani'a), donéza in folosulu bibliotecei asoc. 2 volumne d'in actele sale si anume: a) Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde. Tom. alu IX. bros. 2; b) Jahresbericht für 18⁶⁹/₇₀. I. vol. (Nr. prot. ag. 97).

Conclusu. Actele daruite se primescu pre langa

espresiunea protocolaria a recunoscientiei si totu-odata se predau dlui bibliotecariu, spre a se petrece in registrulu cartiloru bibliotecei asoc.

§ 64. Dn. Nic. F. Negrutiu, teologu in seminariulu d'in Gherla, prin scrisórea sa d'in 16. Aprile a. c. aratandu, că are de cugetu a edá opurile „Lezioniile lui V. Ellery Canning despre inaintarea clasei lucratiloru“ si „Missiunea preotului romanu etc.“ (fiacare cu căte 50 cr. v. a.), totu-odata cere, că comitetulu se emitia provocari pentru prenumerare la amentitele opuri (Nr. prot. ag. 92).

Se decide a se rescrie, cumu-că de-si acestu comitetu apretiuiesce pre deplinu zelulu si intentiunea laudabile a susu-amentitului dn. teologu, totusi dorintiei sale numai in acelu casu i-sar poté satisface, candu, opurile cestiunate fiind degia tiparite, s'ar fi supusu mai inainte, unei apretiuri meritórie, altufeliu pentru publicarea invitarei de prenumeratiune in fóia asoc., are de a se adresá la redactiunea resp. a aceleiasi.

§ 65. Secret. II. avendu in vedere conclusulu comitetului d'in 29. Iuliu 1870 § 103 propune, că comitetulu se benevoiesca a decide, că totu cu ocaziunea tiparirei regulamentului, decisă in siedint'a d'in 4. Aprile a. c. § 51, se se tiparésca si formularia de decrete pentru membrii agenturilor comunali, in 2000 esemplaria.

Propunerea priminduse, se ridica la valóre de conclusu.

§ 66. George Pop'a sen., studente in IV. clase la gimnasiulu d'in Beiusi, prin scrisórea sa d'in 27. Aprile a. c. cere a i se trimete gratis Transilvani'a pre 1870 si 1871, cumu si actele dela toté adunarile gener. ale asoc., in urma face intrebare, déca poté sperá, că dupa absolvirea gimnasiului inferioare, se capete d'in partea asoc. trans. vreunui ajutoriu, resp. stipendiu pentru continuarea studialoru sale (Nr. prot. ag. 99).

Se decide a i-se trimete actele adun. gen. gratis, ér cu privire la cererea sa, relativa la fóia asoc. se i-se rescrie, cumu-că dupace aceea se dà gratis societatiei de lectura a junimei gimnasiale d'in Beiusi, se indruméza a o ceti si densulu dela aceeasi societate; ér in cătu pentru intrebarea relativa la obtiënerea vreunui ajutoriu, resp. stipendiu, se i-se respundia, cumu-că pentru impartirea stipendialoru asoc. se publica in totu anulu, la tempulu seu, concursu, si cu aceea ocasiune, nimenui i este inchisa calea de a poté concurge, déca se simte demnu de stare stipendiu.

§ 67. Verificarea protocolului siedintiei acesteia se incredintéza domniloru membrui Bar. Ursu, I. Tulbasiu si Z. Boiu.

Sibiul datulu că mai susu.

Iacobu Bolog'a,
vicepresied.

I. V. Rusu,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu in 5. Maiu c. n. 1871.

Z. Boiu. Tulbasiu. Ursu.

Ad Nr. 101—1871.

Publicarea banilor incursi

la fondulu asoc. trans. dela siedint'a comit. asoc. d'in 4. Aprile a. c. pâna la siedint'a acelui d'in 2. Maiu 1871.

1) Prin directiunea despart. cerc. alu Clusului (X) s'au trimesu:

a) Cá tacse de membru fundatoriu:

2) Dela dn. protopopu in Morlac'a Anania Popu tacsa de memb. fundatoriu in 2 buc. obligatiuni urb. trans. Nr. 39,165 si 40,341, 200 fr. m. c.

3) Dela dn. notariu com. in Secuieu, Dan. Galu cá tacsa de m. fundatoriu in 2 buc. obligatiuni urb. trans. Nr. 35,485 si 39,368, 200 fr. m. c.

b) Cá tacse de membrii ordinari:

4) Totu prin direct. despart. d'in Clusiu s'au primitu 45 fr. (List'a resp. membrii se va publica, dupace se va aduce in eviden'tia receruta conformu conlusului comit. d'in 13. Martiu a. c. § 43.)

5) Dela dn. comerciente in Baitia, Georgie Bardosi, cá tacsa de m. ord. pre an. 186⁵/₆, 186⁶/₇, 186⁷/₈, 186⁸/₉, 186⁹/₁₀ si 187⁰/₁ 30 fr.

6) Dela dn. advocatu in Aiudu, Nic. Gaiatanu cá tacsa de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.

Sibiu, in 2. Maiu 1871.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Bibliografia.

TABLELE DE PARETE pentru scrisu si cititu.

In Nr. tr. 9 alu acestei foi d'in lips'a spatiului anuntiaramu fôrte pe scurtu acele table in dio'a in care ne venise cîte unu esemplariu d'in cele 10 esite pâna in lun'a trecuta de sub tipariu. Se mai astepta inca alte diece. Aceleasi se tiparescu in Pest'a. Comunetoriulu acestoru table este dn. Teodoru Rosiu, inventatoru la scol'a principale d'in Lapusiu in Transilvani'a, cunoscutu publicului literariu inca si d'in carticic'a sa titulata Economia pentru scôlele poporale, tiparita in Gher'l'a 1870. 8°. pag. 52.

Acestea table mari care se punu in cadre seu asiá numite provadiuri si se acatia la parete, sunt elaborate pentru metodulu ce se numesce intuitivu. Cu ajutoriulu acestora scolareii inventia a serie mai inainte de a scî se citeasca, ceea ce inse urmeza in currendu. Dara la intrebuintarea loru se presupune ca scol'a este spatiosa, vederosa si proovediuta cu bance comode, era scolarii au celu puçinu tablitie de ardesia si condeie.

Intr'aceea pentrucă barbatii si junii cari se occupa cu institutiunea prunciloru, se pôta apretiá mai bene metodulu recomandatu de dn. Rosiu si de ceilalți collegi ai sei dela Lapusiu, vomu lasa se urmeze aici chiaru esplicatiunile coprinse in una carticica alaturata la acelea table, pentrucă noi d'in parte-ne abia amu sci cumu se le recomandamu mai bene. Premitemu inca numai atata, ca venitulu ½ curatu, care

va resulta d'in acelea table illustrate prea frumosu, se va cede la fondulu scôleloru romanesci d'in Lapusiu, care de vreo optu ani incóce au trecutu, precum se scie, preste prea multe fatalitati, pâna ce in fine estempu i se taià si modest'a subventiune de un'a miie de fiorini, care i se aplaudidase mai inainte pre câtiva ani dela statu.

Scôlele nemtiesci si unguresci au de multu asemenea table, numai celoru romanesci le lipsea pâna acum. (Voru urma esplicatiuni.)

RESBELULU FRANCO-TEUTONICU

d'in 1870—71 de A. Bujoru, fasc. I. Venitulu curat u este destinat pentru nefericitii francesi. Gratiu.

Editur'a lui Paulu Cieslaru.

Sub acestu titulu dn. auctoriu Bujoru adauge la literatur'a romana unu opu de mare interesu politicu. Lasu, ca prin elu se eterniseaza in literatur'a nostra nefericitulu resbelu, ca unu monitoriu la concordia ginte; dar prin apararea lui si de altumentreneu se mai supliesce o necesitate nu numai a tempului, ci si a simpathiei cîtra fratii nostri francesi.

Opulu apare in X. fascicule, ca primulu celu vedemu inainte-ne, care afara de istoriculu resbelului, ce va urma, dovedesce si studia istorico-politice despre relatiuni vechie, se mai distinge si cu una elegantia fôrte atragatora, atâtă cîtu privesce formatulu quartu mare, cu tipariu frumosu si legibile, cîtu si ilustratiunile cele 11, alu factorilor principali la urdîrea belului, cumu: a le lui Bismark, Napoleon, Prim, Leopoldu de Hohenzollern; Wilhelm imp., Moltke, Olivier, Grammont, Roon, Le Boef si Mac-Mahon, portretele frumose si cîtu se pôte de bune. In totu X. fasc. va cuprinde opulu 120 de asemenei ilustratinni si li se va mai adauge ca premiu si tabloului pomposului Parisu pentru a se pune sub ramu.

Pretiulu d'inpreuna cu portulu postale pentru opulu intregu e 4 fr. v. a.; in România 10 lei noi; pe fasc. déra vine cîte 40 cr. seu 1 leu n.

Prenumeratiunea se pôte face prin posta de-a dreptulu la editoriulu Paulu Cieslaru in Gratiu, seu la agentii provediuti cu prospectele respective. G. Tr.

Nr. 2801—1871.

PUBLICATIUNE.

Spitalulu de ochi de aicea, ce este dotatu din midiul cele tierii, se deschise in 1. Maiu 1871 si se va tineea deschis pâna la finea lui Septembre a. c. Bolnavii de ochi, carii voru se fia priimiti in acestu spitalu, au de a se infaciosi la doctorulu de medicina si de ochi Edward Mysz in cetate, tîrgulu sailorul Nr. 29, si in casu candu ar fi saraci, de a aduce cu sine atestatulu de saracia.

Brasovu in 7. Aprile 1871.

Magistratulu cetatei si alu districtului.